

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 293/2019-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. októbra 2019 v zložení z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], a [REDACTED], zastúpených advokátom Mgr. Petrom Arendackým, Železničiarska 13, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 37 Er 444/2005 z 10. júna 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. augusta 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 37 Er 444/2005 z 10. júna 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na okresnom súde je vedené exekučné konanie proti sťažovateľom ako povinným na podklade notárskej zápisnice ako exekučného titulu. Sťažovatelia uviedli, že podali návrh na zastavenie exekúcie z dôvodu, že *„v čase uznania dlhu v notárskej zápisnici tento dlh ešte neexistoval, keďže pôžička, nebola reálne sťažovateľom v tom čase poskytnutá. Ďalším dôvodom pre zastavenie exekúcie je podľa návrhu sťažovateľov skutočnosť, že oprávnený nepreukázal svoju vecnú legitimáciu, keďže z dokladov založených v exekučnom spise nie je možné konštatovať prevod pohľadávky z pôvodného oprávneného na spol. [REDAKOVANÉ], ktorá vystupuje ako oprávnený v súčasnosti.“*

3. Okresný súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že zamietol návrh sťažovateľov ako povinných na zastavenie exekúcie (výrok I), zamietol aj ich návrh na odklad exekúcie (výrok II) a vyhovel ich námietkam proti ďalším trovám exekúcie (výrok III). Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti vymedzili námietky *„... proti uvedenému rozhodnutiu, v rozsahu jeho výroku o zamietnutí návrhu na zastavenie konania...“*.

4. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uviedli, že pohľadávka vymáhaná v exekúcii je pohľadávkou vzniknutou zo zmluvy o pôžičke. Záložná zmluva (po vykonaní vkladu záložného práva veriteľ poskytne finančné prostriedky dlžníkovi), zmluva o pôžičke, ako aj notárska zápisnica boli podpísané v jeden deň, z čoho vyplýva, že v čase podpísania notárskej zápisnice sťažovateľmi ako povinnými ešte nedošlo k reálnemu poskytnutiu pôžičky. Sťažovatelia poukázali na charakter zmluvy o pôžičke ako reálnej zmluvy a ďalej uviedli, že *„Súhlas povinného s vykonateľnosťou notárskej zápisnice je najdôležitejšou súčasťou notárskej zápisnice ako exekučného titulu a pokiaľ sa neviaže k existujúcemu dlhu vyjadrenému v notárskej zápisnici, nie je možné notársku zápisnicu uznať za materiálne vykonateľný exekučný titul.“*

V závere ústavnej sťažnosti sťažovatelia tvrdili, že okresný súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia nijako nevyjadril k námietke, či subjekt vystupujúci v exekučnom konaní ako oprávnený je skutočným veriteľom pohľadávky, čím okresný súd zaťažil napadnuté uznesenie vadou nepreskúmateľnosti.

5. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich ústavnej sťažnosti rozhodol nálezom *„... o porušení základného práva sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 10.06.2019, č. k. 37Er/444/2005 v časti, ktorou súd zamietol návrh na zastavenie exekúcie, a aby uvedené rozhodnutie v uvedenej časti zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie. Sťažovatelia si uplatňujú nárok na náhradu trov konania...“*.

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

10. Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. a) až g) zákona o ústavnom súde.

11. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

12. Jadrom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov, že notárska zápisnica nie je materiálne vykonateľným exekučným titulom, keďže vznikla na podklade zmluvy o pôžičke. Porušenie označených práv sťažovateľa tiež namietali vo vzťahu k údajnému nevysporiadaniu sa okresného súdu s argumentmi sťažovateľov, ktoré predniesli proti vecnej legitimácii oprávneného.

13. Ústavnú sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

14. Ústavný súd považuje za potrebné najprv poukázať na to, že jeho úlohou nie je posudzovať vhodnosť a účelnosť výkladu príslušného právneho predpisu všeobecným súdom. Ústavný súd hodnotí, či v konkrétnej veci uskutočnený výklad právnej normy je ústavne udržateľný, t. j. či nie je arbitrárny (svojvoľný) alebo zjavne neodôvodnený. Rovnako tak ústavný súd nezosúladzuje rozdielnu judikatúru všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 342/2010, III. ÚS 348/2011, IV. ÚS 142/2012, III. ÚS 11/2014).

Ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo

samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

15. Okresný súd sa po zvážení návrhu sťažovateľov na zastavenie exekúcie, ako aj vyjadrenia oprávneného priklonil k argumentácii oprávneného, na ktorú poukázal, a v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol: *«Exekučný poriadok v § 41 ods. 2 písm. c) hovorí, čo musí obsahovať notárska zápisnica, a tieto náležitosti súd skúma a nezaoberá sa zákonnosťou samotného nároku. V opačnom prípade, by zo strany súdu išlo o výkon právomoci „ultra vires“. Uvedené potvrdzuje rozsiahla judikatúra našich súdov (III. ÚS 8/2018, IV. ÚS 20/06, I ÚS 120/2012). Preto je celá argumentácia povinných v tejto časti bezpredmetná.»*

16. Podľa § 41 ods. 1 Exekučného poriadku (účinného v čase spísania notárskej zápisnice, pozn.) je exekučným titulom vykonateľné rozhodnutie súdu, ak priznáva právo, zaväzuje k povinnosti alebo postihuje majetok. Podľa § 41 ods. 2 druhej vety Exekučného poriadku podľa tohto zákona možno vykonať exekúciu aj na podklade notárskych zápisníc, ktoré obsahujú právny záväzok a v ktorých je vyznačená oprávnená osoba a povinná osoba, právny dôvod, predmet a čas plnenia, ak povinná osoba v notárskej zápisnici s vykonateľnosťou súhlasila.

17. Notárska zápisnica je zo zákona verejnou listinou a pri splnení zákonom požadovaných podmienok vyplývajúcich z § 41 ods. 2 písm. c) Exekučného poriadku je aj exekučným titulom.

18. Ústavný súd ďalej konštatoval aj to, že hoci notárska zápisnica podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku je procesnoprávnym inštitútom, tento inštitút nadväzuje na hmotnoprávny základ upravujúci uznanie dlhu (záväzku). Rozdiel medzi uznaním dlhu (záväzku) podľa hmotného práva a medzi notárskou zápisnicou obsahujúcou právny záväzok podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku je v dvoch náležitostiach. Predovšetkým

nemôže ísť o jednoduchý písomný právny úkon, ale o písomný právny úkon v kvalifikovanej forme, teda vo forme notárskej zápisnice. Okrem toho musí notárska zápisnica obsahovať výslovný súhlas povinnej osoby s vykonateľnosťou právneho záväzku.

Práve tento súhlas povinného s vykonateľnosťou notárskej zápisnice je jej najdôležitejšou náležitosťou ako exekučného titulu. Totiž až tento prejav vôle povinného robí z notárskej zápisnice verejnú listinu, ktorá je spôsobilá na nútený výkon povinnosti uvedenej v jej obsahu. Ak podstatou tohto prejavu je vyjadrenie povinného, že súhlasí s vykonateľnosťou notárskej zápisnice, jej vykonateľnosť je jeho základným účelom a cieľom. Uvedeným prejavom vôle povinného sa teda završuje vznik exekučného titulu, ktorým je inak zásadne len rozhodnutie príslušného štátneho orgánu. Inými slovami, výlučne v dôsledku tohto právneho úkonu povinného, ktorý je vzhľadom na svoj cieľ a účel procesnej povahy, sa z notárskej zápisnice stáva exekučný titul, ktorému zákon priznáva rovnaké právne účinky, aké priznáva vykonateľnému rozhodnutiu súdu (m. m. I. ÚS 5/2000, II. ÚS 427/2018, II. ÚS 10/2019).

19. Podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku súd preskúma žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul. Ak súd nezistí rozpor žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrhu na vykonanie exekúcie alebo exekučného titulu so zákonom, do 15 dní od doručenia žiadosti písomne poverí exekútora, aby vykonal exekúciu. Ak súd zistí rozpor žiadosti alebo návrhu alebo exekučného titulu so zákonom, žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie uznesením zamietne. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie (m. m. I. ÚS 120/2012).

20. Z uvedeného vyplýva, že vydaniu poverenia predchádza exekučným súdom náležité preskúmanie exekučného titulu, ako aj žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie a návrhu na vykonanie exekúcie. Podstatou tohto preskúmania je preverenie materiálnej a formálnej stránky vykonateľnosti exekučného titulu.

V prípade notárskej zápisnice formálna stránka jej vykonateľnosti spočíva v dodržaní formy notárskej zápisnice tak, ako je upravená v § 47 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších

predpisov. Materiálna stránka je priamo predpísaná Exekučným poriadkom v § 41 ods. 2, podľa ktorého nevyhnutnými náležitosťami notárskej zápisnice ako exekučného titulu sú vyznačenie oprávnenej a povinnej osoby, právny dôvod, predmet a čas plnenia a súhlas povinnej osoby s vykonateľnosťou (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 427/2018, II. ÚS 10/2019).

Notársky poriadok ani exekučný poriadok vo svojich ustanoveniach, ktoré sa týkajú notárskej zápisnice, nestanovujú ako jej obligatórnu náležitosť uznanie dlhu, a preto je argument sťažovateľov o tom, že notárska zápisnica je materiálne nevykonateľná, pokiaľ „v čase uznania dlhu v notárskej zápisnici tento dlh ešte neexistoval“, irelevantný.

21. Vykonateľnosť notárskej zápisnice nastáva zásadne uplynutím času na dobrovoľné splnenie povinnosti na plnenie obsiahnuté v tejto zápisnici. Jej vykonateľnosť sa skúma rovnako ako pri vykonateľných rozhodnutiach podľa príslušných predpisov procesného práva, t. j. skúma sa formálna a materiálna stránka vykonateľnosti. Je samozrejmé, že obdobne ako v prípade vykonateľnosti súdnych rozhodnutí, aj v prípade obsahových náležitostí exekučnej notárskej zápisnice platí, ak má byť vykonateľná, že tieto musia byť určené presným a nepochybným spôsobom, teda v tomto zmysle exekučná notárska zápisnica musí obsahovať presnú individualizáciu oprávneného a povinného, presné vymedzenie práv a povinností na plnenie, presný rozsah a obsah plnenia atď.

Pri posudzovaní vykonateľnosti exekučnej notárskej zápisnice a pri posudzovaní vykonateľnosti rozhodnutia súdu podľa príslušných predpisov procesného práva sa uplatňujú obdobné kritéria, a preto záver o ich splnení alebo nesplnení sa v prípade exekučnej notárskej zápisnice nemôže podstatne odlišovať od záveru, ktorý by prichádzal do úvahy, ak by išlo o vykonateľné rozhodnutie súdu v rovnakej veci. Je síce možné uznať, že posudzovanie vykonateľnosti exekučnej notárskej zápisnice môže byť v porovnaní s posudzovaním vykonateľnosti rozhodnutia súdu prísnejšie vzhľadom na to, že notárskej zápisnici ako exekučnému titulu nepredchádza súdne preskúmanie platnosti právnych úkonov účastníkov právneho vzťahu z hľadiska hmotného práva, ako je tomu v prípade vykonateľného rozhodnutia súdu, jednako táto skutočnosť nemôže znamenať zásadnú zmenu v prístupe súdu v exekučnom konaní k exekučnej notárskej zápisnici oproti jeho prístupu k vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu, pokiaľ ide o hodnotenie účinkov,

ktoré majú ako platné exekučné tituly na právne vzťahy oprávnenej a povinnej osoby (m. m. I. ÚS 5/00, IV. ÚS 20/06, II. ÚS 10/2019).

22. Pokiaľ sa zákonodarca rozhodol zaviesť do právneho poriadku notársku zápisnicu ako exekučný titul, nepochybne tým prejavil svoj záujem o posilnenie riešenia sporov medzi účastníkmi právnych vzťahov mimosúdnym spôsobom. Ponechal teda rozhodnutie o tom, či spor o práve alebo povinnosti v takýchto právnych vzťahoch si účastníci budú riešiť pomocou autoritatívneho zásahu súdu alebo bez neho, na ich vôľu.

Pokiaľ ide o notársku zápisnicu ako exekučný titul, ako to už bolo uvedené, zákonodarca hlavný dôraz položil na výslovný „súhlas povinnej osoby s exekúciou“. Ponechal teda rozhodnutie o vzniku tohto exekučného titulu v prvom rade na vôľu povinnej osoby, ktorá samozrejme nesmie byť postihnutá žiadnymi právne relevantnými vadami, najmä nesmie byť dôsledkom prinútenia. Z obsahu ústavnej sťažnosti ani z obsahu napadnutého uznesenia však nevyplýva, že sťažovatelia by boli nútení spisovať notársku zápisnicu.

23. Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľov smerujúcej k vecnej legitimácii oprávneného ústavný súd poukazuje na časť odôvodnenia napadnutého uznesenia, podľa ktorého „... uznesenie, ktorým bola pripustená zmena účastníka na strane oprávneného..., bolo vydané dňa 03.04.2014 a právoplatné dňa 14.04.2014. Proti uvedenej zmene účastníka na strane oprávneného povinní nepodali žiadny opravný prostriedok ani túto zmenu do podania tohto návrhu na zastavenie exekúcie nenamietali. Vzhľadom na skutočnosť, že aktuálny oprávnený vstúpil do konania na základe už právoplatného rozhodnutia súdu, voči ktorému nebol podaný akýkoľvek opravný prostriedok, súd považuje argumentáciu povinných v tomto smere výlučne ako účelovú, čo sa odrazilo aj v rozhodnutí o návrhu na zastavenie exekúcie.“

24. Okresný súd v napadnutom uznesení, i keď stručným, avšak v okolnostiach danej veci postačujúcim spôsobom, reflektoval na sťažovateľmi vznesené námietky.

Ústavný súd na základe uvedeného zdôrazňuje, že právny záver okresného súdu v napadnutom uznesení nevykazuje znaky arbitrárnosti, zjavnej neodôvodnenosti

či svojvôle, čo by bolo možné konštatovať len v prípade, ak by sa natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení zákona, že by tým poprel jeho účel a význam (m. m. III. ÚS 264/05, I. ÚS 23/2010).

25. Nesúhlas sťažovateľov s uznesením okresného súdu nemôže sám osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto rozhodnutia a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. Ústavný súd nezistil žiadne ústavnoprávne vady napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré by odôvodňovali zásah do napadnutého uznesenia okresného súdu v súlade s jeho právomocami, a preto podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. októbra 2019